JOURNAL OF INTERNATIONAL SCIENTIFIC RESEARCH
Volume 4, Issue 6, July- August 2026 Online ISSN: 3030-3508
https://spaceknowladge.com

INNOVATSION TA'LIM PLATFORMALARINI JORIY ETISHDA ANDRAGOGIK VA PEDAGOGIK MODELLAR

Abdurashit Karimovich Avliyakulov
Kasbiy ta'limni rivojlantirish instituti "Ta'limda boshqaruv" kafedrasi professori
(+998903257029, avliyakulov60@mail.ru)

MAQOLA MALUMOTI

MAQOLA TARIXI:
Received:04.07.2026
Revised: 05.08.2026
Accepted:06.08.2026

KALIT SO'ZLAR:
innovatsion ta'lim platformalari, andragogik yondashuv, pedagogik model, ta'lim texnologiyalari, raqamli ta'lim muhiti, kasbiy ta'lim, ta'lim jarayoni, integratsiyalashgan ta'lim modeli, ta'lim samaradorligi.

ANNOTATSIYA:

Mazkur maqolada innovatsion ta'lim platformalarini joriy etish jarayonida andragogik va pedagogik modellarni integratsiya qilishning nazariy va amaliy jihatlari tahlil qilingan. Zamonaviy ta'lim tizimida raqamli texnologiyalardan samarali foydalanish orqali ta'lim jarayonini tashkil etish, ta'lim oluvchilarning mustaqil faoliyatini rivojlantirish va kasbiy kompetensiyalarini shakllantirish masalalari yoritilgan. Shuningdek, pedagogik va andragogik modellarning o'zaro uyg'unligi asosida ta'lim jarayonini tashkil etishning ahamiyati asoslab berilgan. Innovatsion ta'lim platformalaridan foydalanish ta'limning moslashuvchanligi, individuallashuvi va amaliyotga yo'naltirilganligini ta'minlashga xizmat qilishi ta'kidlangan.

Kirish. Jahonda raqamli texnologiyalarning jadal rivojlanishi ta'lim tizimida ham tub o'zgarishlarni yuzaga keltirmoqda. Ayniqsa, innovatsion ta'lim platformalarining keng qo'llanilishi ta'lim jarayonini isloh qilish, ta'lim sifatini oshirish va o'quvchilarning mustaqil bilim olish imkoniyatlarini kengaytirishga xizmat qilmoqda. Bugungi kunda kasbiy ta'lim tashkilotlarida ta'lim mazmunini zamonaviy talablar asosida tashkil etishda innovatsion ta'lim platformalarini joriy etish muhim ahamiyat kasb etmoqda.

Shu bilan birga, mazkur platformalarni samarali qo'llash faqat texnologik imkoniyatlar bilan emas, balki ularni to'g'ri pedagogik va andragogik asoslarda tashkil etish bilan ham bog'liqdir. Chunki kasbiy ta'lim tizimida o'quvchilar bilan bir qatorda katta yoshdagi tinglovchilar, qayta tayyorlash va malaka oshirish kurslari ishtirokchilari ham ta'lim oladi. Shu sababli innovatsion ta'lim platformalarini joriy etishda pedagogik va andragogik modellarni uyg'unlashtirish muhim ilmiy-metodologik vazifa hisoblanadi.

Innovatsion ta’lim platformalarining mohiyati. Innovatsion ta’lim platformalari – bu raqamli muhitda ta’lim jarayonini tashkil etish, boshqarish va nazorat qilish imkonini beruvchi zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalariga asoslangan ta’lim vositalari hisoblanadi. Ularning asosiy maqsadi ta’lim mazmunini interaktiv shaklda taqdim etish, ta’lim oluvchilarning mustaqil faoliyatini rag‘batlantirish hamda bilimlarni baholashning samarali mexanizmlarini yaratishdan iborat.

Zamonaviy ta’lim platformalari ta’lim jarayonini samarali tashkil etish, uning sifatini oshirish va ta’lim oluvchilar uchun qulay muhit yaratish imkoniyatini taqdim etadi. Ushbu platformalar orqali o‘quv materiallarini elektron formatda joylashtirish, videoma’ruzalar, prezentatsiyalar, interaktiv topshiriqlar va multimedia resurslarini taqdim etish mumkin. Ta’lim oluvchilar ushbu resurslardan istalgan vaqtda foydalanish imkoniyatiga ega bo‘lib, bu ularning mustaqil ta’lim olish faoliyatini rivojlantirishga xizmat qiladi. Shuningdek, platformalar orqali o‘qituvchi va talabalar o‘rtasida doimiy muloqotni ta’minlash imkoniyati mavjud bo‘lib, bu forumlar, chatlar, videokonferensiyalar va onlayn muhokamalar orqali amalga oshiriladi.

Bundan tashqari, zamonaviy ta’lim platformalari o‘quv jarayonini nazorat qilish va baholash uchun turli vositalarni ham taqdim etadi. Masalan, onlayn testlar, avtomatlashtirilgan baholash tizimlari, elektron jurnallar va topshiriqlarni onlayn qabul qilish funksiyalari ta’lim jarayonini shaffof va tizimli tashkil etishga yordam beradi. Platformalar ta’lim oluvchilarning o‘quv faoliyatini kuzatish, ularning natijalarini tahlil qilish va individual ta’lim traektoriyasini shakllantirish imkonini ham beradi. Shu bilan birga, zamonaviy platformalar mobil qurilmalar orqali ham foydalanish imkoniyatini yaratadi, bu esa ta’lim jarayonining mobilligi va ommaviyligini oshiradi. Natijada, bunday raqamli ta’lim muhiti ta’lim jarayonini interaktiv, moslashuvchan va samarali tashkil etishga xizmat qiladi hamda ta’lim oluvchilarning raqamli kompetensiyalarini rivojlantirishga muhim hissa qo‘shadi.

Bu imkoniyatlar ta’lim jarayonini individuallashtirish va ta’lim oluvchilarning faol ishtirokini ta’minlashda muhim ahamiyatga ega.

Innovatsion ta’lim platformalarini joriy etishda pedagogik model. Pedagogik model an’anaviy ta’lim nazariyalariga asoslanib, o‘quvchilarga bilim berish, ko‘nikma va malakalarni shakllantirishga qaratilgan tizimli yondashuvni ifodalaydi. Ushbu modelda o‘qituvchi ta’lim jarayonining asosiy tashkilotchisi va boshqaruvchisi sifatida ishtirok etadi.

Innovatsion ta’lim platformalarini pedagogik model asosida joriy etishda quyidagi komponentlar muhim ahamiyat kasb etadi:

1. Maqsadli komponent. Bu komponent ta’limning strategik maqsadlarini belgilashni nazarda tutadi. Unda o‘quvchilarning kasbiy kompetensiyalarini shakllantirish, raqamli savodxonligini oshirish va mustaqil ta’lim olish qobiliyatini rivojlantirish maqsad qilib qo‘yiladi.

2. Mazmunli komponent. Ta’lim platformalarida o‘quv materiallari modullar, videoleksiyalar, interaktiv topshiriqlar va amaliy mashg‘ulotlar ko‘rinishida taqdim etiladi. Bu ta’lim mazmunini tizimli va bosqichma-bosqich o‘zlashtirish imkonini beradi.

3. Texnologik komponent. Bu komponentda ta’lim platformalari orqali amalga oshiriladigan o‘qitish usullari va texnologiyalari aks etadi. Masalan, onlayn leksiyalar, vebinarlar, virtual laboratoriyalar va elektron testlar.

4. Nazorat va baholash komponenti. Platformalar orqali avtomatlashtirilgan testlar, reyting tizimlari va tahliliy ma’lumotlar orqali ta’lim natijalarini baholash imkoniyati yaratiladi.

Pedagogik model asosida tashkil etilgan ta’lim jarayoni o‘quvchilarning bilim olish jarayonini tizimlashtirish va o‘qituvchi tomonidan samarali boshqarishga xizmat qiladi.

Andragogik model va uning xususiyatlari. Andragogika katta yoshdagi insonlarni o‘qitish nazariyasi bo‘lib, u ta’lim oluvchining mustaqilligi, hayotiy tajribasi va kasbiy ehtiyojlariga asoslanadi. Innovatsion ta’lim platformalari katta yoshdagi tinglovchilar uchun qulay ta’lim muhitini yaratishda muhim vosita hisoblanadi.

Andragogik model katta yoshdagi ta’lim oluvchilarning o‘qish xususiyatlari, ehtiyojlari va tajribalarini hisobga olgan holda tashkil etiladi. Ushbu model ta’lim oluvchining mustaqilligiga asoslanadi, ya’ni katta yoshdagi shaxslar ta’lim jarayonida faol ishtirok etadi, o‘z bilim olish maqsadlarini belgilaydi va o‘quv faoliyatini mustaqil ravishda rejalashtirishga intiladi. Bunday yondashuv ta’lim oluvchining mas’uliyatini oshiradi va uning bilim olishga bo‘lgan ichki motivatsiyasini kuchaytiradi. Shu bilan birga, andragogik yondashuvda ta’lim jarayoni ta’lim oluvchilarning avvalgi hayotiy va kasbiy tajribalariga tayanadi. Tajribaga asoslangan o‘qitish ta’lim mazmunini boyitishga, nazariy bilimlarni amaliyot bilan bog‘lashga va o‘quv jarayonini yanada mazmunli tashkil etishga xizmat qiladi. Andragogik model amaliyotga yo‘naltirilganligi bilan ham ajralib turadi. Bu ta’lim jarayonida nazariy bilimlar bilan bir qatorda amaliy ko‘nikmalarni shakllantirishga katta e’tibor qaratilishini anglatadi. Ta’lim mazmuni ko‘proq real hayotda qo‘llanilishi mumkin bo‘lgan bilim va ko‘nikmalarni rivojlantirishga qaratilgan bo‘ladi. Shuningdek, mazkur model individual ta’lim traektoriyasini shakllantirishni ham nazarda tutadi. Bunda har bir ta’lim oluvchining bilim darajasi, qiziqishlari, kasbiy ehtiyojlari va imkoniyatlari hisobga olinadi. Natijada ta’lim jarayoni moslashuvchan tarzda tashkil etilib, har bir shaxsning rivojlanishi uchun qulay shart-sharoitlar yaratiladi. Bunday yondashuv ta’lim samaradorligini oshirishga va ta’lim oluvchilarning kasbiy hamda shaxsiy rivojlanishiga xizmat qiladi.

Innovatsion ta’lim platformalari andragogik yondashuvni amalga oshirishda muhim vosita sifatida xizmat qiladi. Ular katta yoshdagi ta’lim oluvchilar uchun ta’lim jarayonini yanada moslashuvchan, samarali va individuallashtirilgan tarzda tashkil etish imkonini yaratadi. Bunday platformalar orqali tinglovchilar mustaqil ravishda ta’lim olish imkoniyatiga ega bo‘ladilar. Ya’ni ular o‘quv materiallarini o‘zlari uchun qulay vaqtda, individual tezlikda o‘rganishlari mumkin. Bu esa ta’lim jarayonini vaqt va joyga bog‘liq

bo‘lmagan holda tashkil etishga yordam beradi hamda ta’lim oluvchilarning mustaqil fikrlashi va bilim olishga bo‘lgan mas’uliyatini oshiradi.

Shu bilan birga, innovatsion platformalar ta’lim jarayonini individuallashtirish imkoniyatini ham ta’minlaydi. Ushbu raqamli muhit orqali har bir tinglovchining bilim darajasi, qiziqishlari va kasbiy ehtiyojlarini hisobga olgan holda alohida ta’lim traektoriyasini shakllantirish mumkin. Bu esa ta’lim mazmunini shaxsiy ehtiyojlarga moslashtirishga va ta’lim samaradorligini oshirishga xizmat qiladi. Bundan tashqari, innovatsion platformalar amaliyotga yo‘naltirilgan topshiriqlardan keng foydalanish imkonini beradi. Jumladan, keys-stadi usullari, loyiha ishlari va turli amaliy vazifalar orqali tinglovchilarning nazariy bilimlari mustahkamlanadi va ularning kasbiy kompetensiyalari rivojlantiriladi. Natijada ta’lim jarayoni faqat nazariy bilim berish bilan cheklanib qolmay, balki amaliy ko‘nikmalarni shakllantirishga ham xizmat qiladi, bu esa andragogik ta’limning asosiy talablariga mos keladi.

Zamonaviy kasbiy ta’lim tizimida ta’lim jarayonini samarali tashkil etish uchun faqat pedagogik yoki faqat andragogik modeldan foydalanish yetarli hisoblanmaydi. Chunki pedagogik yondashuv asosan an’anaviy ta’lim usullariga tayanadi va o‘qituvchining yetakchi rolini nazarda tutadi, andragogik yondashuv esa katta yoshdagi ta’lim oluvchilarning mustaqilligi, tajribasi va individual ehtiyojlarini inobatga oladi. Shu sababli zamonaviy kasbiy ta’lim tashkilotlarida innovatsion ta’lim platformalarini joriy etish jarayonida ushbu ikki yondashuvni uyg‘unlashtirish, ya’ni integratsiyalashgan ta’lim modelini qo‘llash muhim ahamiyat kasb etadi. Bunday yondashuv ta’lim jarayonini yanada moslashuvchan, samarali va natijador tashkil etish imkoniyatini beradi.

Integratsiyalashgan model doirasida o‘qituvchi asosan yo‘naltiruvchi va maslahatchi sifatida ishtirok etadi, ya’ni u ta’lim oluvchilarga bilim berish bilan birga ularning mustaqil ta’lim faoliyatini tashkil etishga ko‘maklashadi. Shu bilan birga, ta’lim oluvchilarning mustaqil izlanishi, axborotni tahlil qilishi va amaliy faoliyat orqali bilimlarni mustahkamlashi uchun keng imkoniyatlar yaratiladi. Ushbu modelda nazariy bilimlar amaliyot bilan uzviy bog‘lanadi, bu esa ta’lim mazmunini real kasbiy faoliyat talablari bilan muvofiqlashtirishga xizmat qiladi. Shuningdek, raqamli texnologiyalar va innovatsion ta’lim platformalaridan foydalanish orqali ta’lim jarayoni yanada interaktiv, ochiq va samarali tashkil etiladi. Natijada pedagogik va andragogik yondashuvlarning uyg‘unligi ta’lim sifati oshishiga, ta’lim oluvchilarning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirishga hamda zamonaviy mehnat bozori talablariga mos kadrlar tayyorlashga xizmat qiladi.

Bunday model ta’lim jarayonini faol, interaktiv va natijaga yo‘naltirilgan holda tashkil etish imkonini beradi.

Xulosa. Innovatsion ta’lim platformalarini joriy etish zamonaviy ta’lim tizimini rivojlantirishning muhim omillaridan biri hisoblanadi. Ularni samarali qo‘llash esa pedagogik va andragogik yondashuvlarni ilmiy asosda uyg‘unlashtirishni talab etadi.

Pedagogik model ta’lim jarayonini tizimli tashkil etishga xizmat qilsa, andragogik model katta yoshdagi ta’lim oluvchilarning ehtiyojlari va tajribasini hisobga oladi. Ushbu ikki yondashuvni integratsiya qilish innovatsion ta’lim platformalaridan foydalanish samaradorligini oshirish, ta’lim mazmunini zamonaviy talablarga moslashtirish va ta’lim oluvchilarning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega.

Natijada kasbiy ta’lim tashkilotlarida innovatsion ta’lim muhiti shakllanib, ta’lim jarayonining sifat va samaradorligi sezilarli darajada oshadi.

Adabiyotlar ro‘yxati

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022 yil 6 iyuldagi “2022 — 2026 yillarda o‘zbekiston respublikasining innovatsion rivojlanish strategiyasini tasdiqlash to‘g‘risida”gi PF-165-son Farmoni
2. Avliyaqulov A.K. O‘zgaruvchan iqtisodiy sharoitda ta’lim sifatini oshirishda xorijiy platformalarni joriy etish. European science international conference:.2025 y.
3. Dilova N.G. Ta’lim muassasalarida innovatsion ta’lim jarayonini tashkil etish yullari. Scientific progress volume 2 | issue 7 | 2021y.
4. Raximov Z.T. Innovatsion yondashuv asosida bo‘lajak kasb ta’limi o‘qituvchilarining o‘quv-bilish kompetentligini rivojlantirish texnologiyasi. Avtoreferat. T.:2021y.